

SpiNeT

Postbus 48, 6590 AA Gennep
secretariaat-cssp@missie-geest.nl
www.missie-geest.nl
IBAN NL72RABO0116166444
BIC RABONL2U

SPIRITIJS NEDERLANDS TIJDSCHRIFT

Jaargang 75 no. 1

januari 2020

Leergang Kerkelijke Inburgering

In 2017 werd ik door ons Algemeen Bestuur benoemd om in Nederland te gaan werken. Toen zat ik nog op het Tangaza University College. Daarom moest ik mijn studie eerst afmaken en me daarna voorbereiden om hier te komen. Na mijn priesterwijding liep ik enkele maanden mee als *assistent* Pastoor in Oost-Kenia. Daar kwam ik een hartelijke kerkgemeenschap tegen, vol enthousiasme en ijver. Priesters zijn in de Afrikaanse landen belangrijke personen in de samenleving. Ik voelde me thuis in Kenia en wilde eigenlijk niet naar Nederland. Gezien mijn priesterroeping voelde ik mij verplicht om naar Nederland te komen.

In de geest van onthechting en liefde voor de missie, vloog ik eind januari 2018 naar Nederland. De ontvangst was prima, maar niet wat ik verwachtte. Nederland is totaal anders dan Afrika. Op de eerst plaats was het wintertijd, erg koud, weinig mensen op straat, lege kerken, saai zingen, alleen maar oudere mensen in de geloofsgemeenschap en een nieuwe taal. Toevallig woonde ik samen met onze collega's senioren, die niet meer actief zijn als missionaris. Bij hen moest ik langzaam de Nederlandse manier van doen leren, me oriënteren en zo meer. Het was een grote verschuiving, van hoog naar laag. Toen moest ik sterk staan in zowel geloof als persoonlijke motivatie. Het was echt zwaar voor mij om aan de situatie te wennen. Gelukkig werd iemand gevraagd om me te helpen met het leren van de taal. Dat ging over de tradities, de cultuur en de belangrijkste dingen die op dit moment van belang waren. Dat duurde ongeveer twee maanden en het ging, dankzij de hulp van Mevrouw Miek de Vries, echt goed. Na deze twee maanden, moest ik de officiële taal cursus volgen in het Talencentrum van de Radboud Universiteit. Tegelijkertijd gingen de privélessen gewoon door. Ik had de twee nodig, want mijn doel was om me zo snel mogelijk thuis te voelen in de Nederlandse situatie. Na een paar maanden van taal cursus en oriëntatie, werd ik sterker gemotiveerd, toen ik verhuisde naar mijn pastorale werkplaats in Rotterdam.

Missie op Rotterdam-Zuid

Op het eind van het jaar 2018, begon ik een kennismakingsperiode in Rotterdam-Zuid. Er zijn daar 5 parochies en meerdere verzorgingshuizen die worden bediend door 5 pastores.

Het was een nieuwe situatie met echte pastorale uitdagingen en een andere pastorale oriëntatie dan welke ik in Kenia gekend had. Wat te doen? Tot nu toe heb ik er één jaar opzitten en ik heb nog maar een globale en nog beperkte indruk van wat er leeft in de kerk in Nederland.

Leergang.

Na een jaar meelopen in de parochie, nam ik deel aan de cursus “kerkelijke inburgering”. Dank aan de mensen die deze cursus hebben georganiseerd. Het was prima om er samen met ander collega’s aan deel te nemen. De diverse onderwerpen besproken in de cursus heb ik bijna allemaal meegemaakt. De cursus is echt waardevol en nuttig voor iedereen die in Nederland komt werken. Vooral het thema: omgekeerde missie en secularisatie valt op het juiste moment in de geschiedenis. Ik kom uit een situatie waarbij de kerk door de missionarissen geëvangeliiseerd was, maar nu door de lokale geestelijkheid wordt bediend. Er zijn nog maar een paar blanke missionarissen.

Het thema “omgekeerde missie” was duidelijk en breed, want het besprak de onderwerpen die ik iedere dag ervaar. Op de eerste plaats ben ik hier benoemd en hier naar toe gestuurd als missionaris. Ten tweede, ik kwam migrantengroepen tegen in Rotterdam-Zuid. De meest actieve gelovigen zijn de migranten. Deze mensen komen uit Afrika, Azië en enkelen van de Caribische eilanden (Amerika). Het is dus een gemengde groep. Om in vrede samen te werken, hebben wij deze groep “internationale groep” genoemd. Dit is zo want iedereen wil zich thuis voelen met zijn tradities, cultuur, geloof en motivatie. In feite komen deze groepen ook een seculiere situatie tegen en dat heeft een grote impact en invloed op hun geloof. Deze buitenlanders komen onze kerken binnen, waar zij bijna uitsluitend oudere mensen aantreffen. Dan beginnen ze taken in de kerk over te nemen en actiever te worden. Dit thema komt hier duidelijk aan de orde.

Is er toekomst.....

Er is zeker toekomst, maar daar moet wel aan gewerkt worden. Ja, de migranten, die hier zijn gekomen hebben iets te bieden, maar toch hebben ze ‘missionair ingestelde bedienaren’ nodig. Als de toekomst in de migrantenkerk ligt, dan moet er een openheid zijn om de verschillende bijdragen en inputs van alle kanten samen te voegen.

Ten tweede, komen deze groepen in een geloofsgemeenschap, waarin de autochtone inwoners aanwezig zijn. Ze ontmoeten een geloofsgemeenschap die zich onveilig voelt wanneer er gevraagd wordt om bepaalde dingen los te laten en ze zijn ook niet allemaal bereid om die veranderingen te accepteren. We bevinden ons nog op dit niveau, maar langzaamaan zien wij een positieve ontwikkeling en een beter omgaan met elkaar. De uitdagingen die er in de kerk leven, vinden wij ook terug in de samenleving. Af en toe voelen de buitenlanders zich

gediscrimineerd en niet volledig geaccepteerd. Ze zoeken een plaats in deze nieuwe cultuur. Het aanpassingsproces verloopt nu eenmaal met moeilijkheden en tegenslagen.

Wat is het verschil.....

We komen een kerk tegen, die haar eigen geschiedenis heeft. In de jaren na het 2e Vaticaanse Concilie is er (volgens leergang) in Nederland veel gebeurd met betrekking tot religie en geloof, en het aantal priesters en ook het aantal praktiserende christenen is gedaald. Nu komen hier missionarissen uit eigenlijk toch wel 'conservatieve' landen en die ontmoeten een seculiere kerk van de ene kant en migrantenkerkgangers aan de andere kant. Een proces van aanpassing is dan van belang anders wordt het moeilijk om iets te betekenen voor de beide kanten. Veel lijkt anders dan in de bekende eigen "conservatieve" kerk. Vaak hoor je autochtone mensen zeggen 'het is onze kerk, dit is onze manier van doen enz.'

Tijdens de 2e Vaticaanse Concilie werd de kerk gevraagd om missionair te worden. In Nederland werd dat op een meer eigen manier ingevuld. Het geloof wordt daar op een meer Nederlandse manier beleefd en geleefd. In 2006, schreven de Nederlandse bisschoppen in hun brief, "*Het lijkt soms wel alsof wij een schuilkerk zijn geworden, waarin wij angstvallig de deur gesloten houden voor de buitenwereld.*" De opdracht hier is om de Nederlandse kerk missionair te maken in de goede betekenis van het woord, want de komst van mensen uit andere landen neemt toe en de toekomst van de kerk ligt ook bij hen.

Is er toekomst en licht....

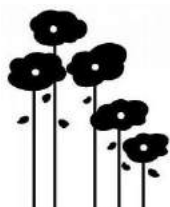
Het is moeilijk om een definitieve conclusie te trekken. We hebben meer tijd nodig. Blijft staan, dat er nog regelmatig kerken gesloten worden en dat we zien, dat op veel plaatsen de buitenlanders het elan in de kerken terugbrengen.

Er is hoop voor de toekomst waaraan gewerkt moet worden door 'geduldige' mensen wiens geloof sterk moet staan. De aandacht zal meer gericht moeten zijn op de kleine gemeenschappen om het geloof en de geloofsgemeenschap opnieuw op te bouwen met de mensen die naar voren zullen komen, meestal de migranten, wier inzet en enthousiasme nog groot blijken te zijn.

Opmerkingen

Hoe zien de mensen de kerk? De kerk in Nederland blijft nog zijn plaats hebben in de samenleving. Zij wordt vaak gezien als een bedrijf of organisatie, waar mensen deel van uitmaken. Mensen vieren kerkelijke feesten vaak zonder te weten wat ze betekenen, maar het zijn wel kerkelijke feesten (Hemelvaart, 2e Pinksterdag). Deze dagen zijn officieel vrije dagen in het land. Misschien hebben mensen hun eigen manier van geloven, die dan anders is dan wat buitenlanders gewend zijn.

Urbanus Kithuka CSSp

Jarigen in januari

3 Chima Anyaeze

4 Gerry Aben

8 Martin van Moorsel

9 Zr. Antonia Pepers

11 Peter van der Drift

14 Clement Amoako

20 Ben Visbeek

26 Huub van Beek

Gerard Spierings:

Een mooi afscheid, na 15 jaar,

Gerard Spierings

van de Congregatie van de H. Geest

Op 18 november jl. heb ik afscheid genomen van de Congregatie van de H. Geest. Die ochtend was ik, samen met Marga, te gast in de Spiritijnenhof in Gennep. In de soos was het gezellig druk. Die ochtend werd eveneens officieel afscheid genomen van Theo Naus en Gerrit van de Heuvel; beiden hebben hun sporen voor de congregatie ruimschoots verdiend. Door Koos Gordijn werden de verdiensten van Theo en Gerrit en mij voor het voetlicht gebracht. Na de borrel volgde een uitstekend verzorgd diner.

Een korte terugblik.

Mijn directe betrokkenheid als vrijwilliger begon in 2004 met de start van de huizencommissie. Ik verkeerde in goed gezelschap. Naast enkele leden van de congregatie traden ook Theo Naus en Gerrit van de Heuvel toe tot deze commissie. Beiden heren kende ik vanuit mijn Zorgboogverleden. De congregatie had nogal wat onroerend goed waar zij om moverende redenen op den duur van af wilde. Met enige regelmaat kwamen we in het kasteel bijeen om met elkaar daarover te praten en ideeën c.q. plannen m.b.t. tot een mogelijke vervreemding te ontwikkelen. Onderwijl werd mij ook gevraagd mee te denken over de toekomst van het verzorgingshuis de Libermannhof in Gennep. Het verzorgingshuis met slechts 30 verzorgingsplaatsen, indertijd gestart als een kloosterverzorgingshuis, had een minder goed toekomstperspectief. Toen we directie en bestuur overtuigd hadden dat de Libermannhof niet als zelfstandige organisatie verder zou kunnen, hebben we ons verdiept in “welke zorgaanbieder past het best bij ons.” Feitelijk was er niet veel keuze t.w. Pantein of Proteion. Uiteindelijk zijn we een fusietraject ingegaan met Proteion Thuis uit Hornerheide en daar op een goede manier uitgekomen. Om de overgang zo soepel en voordelig mogelijk te laten verlopen werd vervolgens de Commissie van 3 in het leven geroepen. Voor mij erg interessant om hierin te mogen participeren.

Theo Naus

In september 2011 werd ik voorlopig benoemd, samen met Theo Naus, tot adviseur van het bestuur en wel tot het volgende kapittel in mei 2012. Frans Timmermans, Frans Wijnen en Martin van Moorsel vormden toen het bestuur. In het kapittel van mei 2012, welke gehouden werd in de Abdij van Postel, werd onze benoeming meer permanent en gingen Theo en ik verder met een nieuw bestuur gevormd door Martin en Koos Gordijn. In april 2015 opnieuw kapittel maar nu in Steijl. Verder gegaan met een nieuw bestuur gevormd

door Martin, Koos en Marcel Uzoigwe. Het waren goede jaren waarin veel is bereikt. In mei 2018 opnieuw kapittel en wederom in Steijl. Martin vanuit het bestuur en Theo als adviseur hadden hun termijn er toen op zitten en maakten plaats voor Jules Habets, nieuw bestuurslid, en Carel Verdonschot, adviseur. Daar de toekomst van de Libermannhof met verpleegfunctie nog onvoldoende was veiliggesteld, heb ik besloten om verder te gaan maar niet persé voor een periode van 3 jaar. Afgelopen 1 ½ jaar is er veel gebeurd. Inmiddels is de Libermannhof verkocht aan Destion. Achter de schermen hebben Proteion en Destion hard gewerkt aan de nieuwbouwplannen en de verdere ombouw van het traditionele verzorgingshuis naar een woonzorgcentrum met verpleegfuncties. De start van de nieuwbouw is begonnen. Deze ontwikkeling heb ik altijd belangrijk gevonden en nagestreefd. De ouderenzorg binnen de gemeenschap Gennep hebben we goed geregeld. Gennep is nu “een veilige haven” waarin op de duur ook Spiritijnen van elders terecht kunnen. Met Gerry en Liselotte in de frontlinie en met ondersteuning van de gemeenschap zelf. Maar op de achtergrond blijft het altijd mogelijk gebruik te maken van de verpleegfunctie van de Libermannhof.

Enkele wapenfeiten in willekeurige volgorde waar ik me de afgelopen jaren mee bezig heb gehouden. Het samen leiden met Theo Naus als moderator van de kapittels in 2012, 2015 en 2018. Tientallen eilanddagen in Weelde en Helvoirt. Bouw van de gedenkmuur op ons prachtig kerkhof in Gemert. Beheer van het wagenpark. Het tweewekelijks participeren in de huisraad. Participeren in de stuurgroep (bestaande uit leden van de Erfgoedfabriek van de provincie, bestuur gemeente Gemert-Bakel en Congregatie) m.b.t. de toekomst/verkoop van het kasteel. Regelmatige afstemming met het management van Proteion over de dienst- en zorgverlening. Contacten met I.N.D. en advocatenkantoor t.b.v. onze Afrikaanse medebroeders. Lid beheer Kerkhoven van de K.N.R. Allerlei zaken die in de projectsfeer zijn aangepakt.

Marga en Gerard Spierings, Marcel Uzoigwe provinciaal

Voor mezelf vond ik het een goed moment, om halverwege de bestuursperiode, te stoppen. Natuurlijk zijn en blijven er binnen de congregatie nog genoeg zaken over die aandacht zullen blijven vragen. Rondom het afstoten van het onroerend goed zijn er belangrijke slagen gemaakt.

Maar ook de cruciale ontwikkelingen in de zorg hier op ons terrein met de realisatie van een verpleeghuisorganisatie. Een belangrijke ontwikkeling zal in ieder geval blijven de uitbouw van het missionaire gedachtegoed van onze congregatie. Al met al een niet geringe opgave.

Mijn erkentelijkheid naar de congregatie is groot en het was voor mij een voorrecht om voor de congregatie te kunnen en mogen werken. De meeste tijd heb ik dit dan ook steeds met plezier gedaan. Ik dank jullie allemaal voor het gestelde vertrouwen en de waardering die ik praktisch van iedereen heb mogen ontvangen. Ook dank namens Marga die zich hier ook altijd welkom gevoeld heeft. Het ga jullie allemaal goed.

Gerard Spierings

Kerstbrief van Iede de Lange uit Ethiopië

Beste vrienden,

18/12/2019 Yabello

Het jaar zit er weer zo'n beetje op en de Kerst staat voor de deur. Allereerst wil ik jullie allen van harte een zalig Kerstfeest toewensen en een gezond en gelukkig Nieuwjaar.

Er is weer veel gebeurd dit jaar ook hier in Ethiopië. Het is niet allemaal rozengeur en maneschijn geweest, maar toch is er veel om dankbaar voor te zijn. En dat zijn we hier dan ook. Jullie aanhoudende interesse en steun aan ons hier blijft iets om over naar huis te schrijven.

Zo was ik afgelopen week nog in Hamar, in het dorpje Dimeka. Men kan dan denken dat wij hier bijna aan het einde van de wereld zitten, maar Dimeka ligt toch weer zo'n 300 km verder. Met behulp van een vrijwilligersorganisatie hebben we daar een kleuterschool gebouwd. Je moet uiteindelijk toch aan het

begin beginnen. Vijftig ouders en twee en vijftig kinderen van rond de vier vijf jaar waren bij de opening aanwezig. Allemaal blije gezichten. De bedoeling is om het schooltje – want dat is het nog – op te trekken tot een volledige basisschool. We hadden er een dag of drie voor uitgetrokken om ook andere projecten die onder onze vlag uitgevoerd worden te bezoeken, o.a. een waterproject waar een boorput geslagen was. Onderweg kwamen we nog een hele groep tegen die de zondag doorbrachten met een gezellige barbecue en traditionele dansen. De jongemannen, allemaal uitgedost met kettingen en kralen, en de meisjes, glanzend van plezier. Eerst was het een beetje van: wie komt hier de rust verstoren? Al zagen we er niet direct als Sinterklaas uit. Maar zo gauw ze door hadden dat we te maken hadden met het boren van putten en het bouwen van scholen mochten we mee in de kring.

Na al die regen ziet het land er prachtig groen uit. De velden staan er mooi bij en het vee oogt gezond.

Maandagmorgen was de officiële opening van de school. Mij werd een schaar in handen gedruwd om het lint door te knippen en na wat speeches was er een gezellig samen-eten met alle aanwezigen. De kinderen hadden zich al eerder verwend met een kop thee en een broodje.

In de middag betrokken we weer naar Arba Minch. Eerst dachten we er nog aan om halverwege, in Konso, te overnachten maar de toeristenprijzen voor een bed lachten ons niet bepaald toe. Konso is weer heel anders dan Hamar. De Hamar leven voornamelijk van hun vee, terwijl de Konso zich meer bezighouden met kleinvee en de landbouw. De Konso-bergen zijn erg rotsachtig en om er toch nog een goede oogst uit te halen is men overal bezig met het aanleggen van terrassen. Aan stenen geen gebrek. En als je door het landschap rijdt zie je goed hoe de bergen als het

ware trapsgewijs omhoog gaan. De Konso verbouwen voornamelijk Sorghum of te wel Millet genoemd. Heel opvallend zijn de Moringa-bomen, lichtgroen van kleur en overal zichtbaar in Konso. Het blad van de bomen wordt als groente gegeten. Het is hier erg in trek. Het voordeel is dat deze bomen het zeer goed doen op arme grond.

Een beetje laat kwamen we in Arba Minch aan. Het was een gelaveer van heb ik jou daar; mens en vee bivakkeren op de weg en met veel gelaveer moet je je een weg zoeken. Mij werd verteld dat vanwege de vele regen hele stukken onder water staan en men het tijdelijk hogerop zoekt.

Gisteren, dinsdag dus, ben ik weer veilig aangeland in Yabello.

Na de maandenlange regen is het weer eindelijk omgeslagen en zien we weer een droge, hete tijd tegemoet. Kerst en Nieuwjaar mogen hier eigenlijk geen naam hebben.

Nieuwjaar valt hier in September en Kerstmis is zeven Januari. Het zijn gezellige vooral kerkelijke feesten met veel dansen en zingen, en ook eten natuurlijk. Maar ze zijn niet echt commercieel opgezet. Alleen in de hoofdstad Addis Abeba zal je wat meer dat geglitter en zo zien, in de grote winkels, waarschijnlijk mede vanwege de vele buitenlanders, ambassadepersoneel en zo. Toch wil ik jullie allen van harte gezellige feestdagen toewensen. Vrede is een woord dat eigenlijk meer in de mond genomen moet worden, want er heerst bijna overal onrust. Niet alleen hier in Ethiopië of ver van mijn bed om het zo maar te zeggen. In Europa rommelt het ook. Drie dagen geleden kregen we nieuws uit Nigeria dat de broer van een van onze collega's hier door leden van Boko Haram was doodgeschoten, toen hij op weg was naar de hoofdstad Abuja. Hij laat twee kleine kinderen achter.

Hier gaat alles redelijk goed. Het is de onzekerheid die de moeilijkheden met zich mee brengt. Ik hoop binnenkort toch te kunnen beginnen met de aanleg van het elektriciteitsnet in Dhoqolle. Het feit dat het hier in het zuiden soms wat meer rommelt zorgt voor uitstel. Maar ik heb begrepen dat na de feestdagen alles in orde komt. We zullen Kerstmis dan nog wel even in het donker door moeten brengen, maar daarna zal het wezen: Licht in de duisternis!

Dhadim is heel blij dat de pomp toch weer volop water pompt. Die kunnen met de Kerst dus ook weer schoon voor de dag komen.

Toch wil ik deze brief afsluiten met een Hartelijk Dank aan jullie allen voor de interesse en het meeleven, voor de steun en voor alle blije gezichten om ons heen die jullie goedgevigheid maar al te goed kennen. We nemen er eentje op. Maak er een feest van. Het ga jullie allen goed.

Tot schrijfs in het Nieuwe Jaar.

Gede

Reisverhaal van Pater Jo van den Wildenberg

Verslag van de eerste reis van Jo, 2 maart tot 29 april 1959, naar Centraal Afrika.

De foto's zijn van latere datum: maart 2002 en laten Jo aan het werk zien in Bangassou.

BENOEMD VOOR OUBANGUI-CHARI

Mooi keurig volgens het alfabet werden in juli 1958 onze namen met bijbehorende benoeming voorgelezen in de kapel van Gemert. Samenvattend werden de 20 nieuwe paters verdeeld als volgt: 5 voor Nederland, 3 voor Brazilië, 3 voor Kameroen, 2 voor Angola, 3 voor Zaïre, 2 voor Tanzania, 1 voor Kongo-Brazzaville en ik, als laatste, voor Oubangui-Chari. Wat school er achter deze mooie naam? Ik wist al gauw iets meer, want bij de ingang van de kapel, na de viering, vroeg iemand wie die Wildenberg was. Niet voor niets, want bij sommigen was er even een aarzeling van: "Gaat die oude Wildenberg (pater R. Wildenberg, stichter van ons huis in Genep) nog terug naar de missie?" Het was pater Bouten, op vakantie, die mij het een en ander speciaal over de Apostolische Prefectuur Bangassou vertelde. Hij gaf mij het adres van de Apostolische Prefect Mgr. Bodewes. Twee maanden later kreeg ik antwoord: ik was benoemd voor de missiepost ALINDAO.

Op mijn brief die ik vervolgens naar Alindao stuurde kreeg ik gauw antwoord van Clemens Bergsma, met daarbij 2 foto's van de missie. Maar alvorens te vertrekken moesten wij nog een

zogenaamd 5^e jaar maken, en wel in Leuven, waar we een koud klaslokaal als recreatieruimte kregen, want wij hoorden nog niet bij de “echte” paters. Dus zei pater Proost, provinciaal overste: “In de paterssoos moogt ge niet komen.” Het 5^e jaar werd een mislukking en met Kerstmis werd ons gezegd, dat we naar de missie konden vertrekken.

EEN BOOTREIS VAN 37 DAGEN

Pater Wim Verheul van de prokuur in Halfweg dacht: laat ik eens een zeereis organiseren voor die twee paters, Joop Rietbergen (benoemd voor Yaounde) en ik. Daarvoor ben ik hem nog steeds dankbaar. Later zou blijken dat niet iedereen hem dit initiatief in dank afnam. Een ticket voor de Zweedse vrachtboot “ENAREN”, vertrek in Antwerpen op 1 maart 1959, aankomst in Douala: open...

De kapitein van het schip stond ons welwillend te woord. En bij de vraag, die wij vooral op aandringen van de familie stelden: “Hoe lang gaat de reis duren?” zei hij geruststellend: “Je moet rekenen op één maand”. We doen namelijk onderweg meerdere havens aan: laden, lossen, buitengaats wachten totdat de haven vrij is, rekening houden met eb en vloed....”

De familie kreeg de tijd om rustig het schip te bezoeken. Er was een accommodatie voor enkele passagiers. Met ons reisden ook een paar zusters mee: na hun vakantie gingen ze terug naar Takoradi in Ghana.

Laat in de avond voeren wij de Schelde af richting Het Kanaal. De volgende dag zagen we in de verte de Krijtrotten van Dover. De eerste haven was Bordeaux: vanaf de monding van de Garonne tot Bordeaux was het 8 uur varen. Na 4 uur werd de eerste loods vervangen. Ik was al zeeziek. Joop Rietbergen had zogenaamd nergens last van, maar hij die in onze klas toch bekend stond als een stevig roker, had die dag maar twee sigaretten gerookt...

Van Bordeaux ging het in één ruk door naar Dakar: 6 dagen geen stuk land te zien. Af en toe verscheen er in de verte een andere boot. De schuimkoppen op de golven voorspelden zwaar weer. Er werden voorzorgmaatregelen genomen. Zo herinner ik mij dat in de eetzaal waar de 4 passagiers met enkele bemanningsleden aten, het tafellaken werd besprenkeld en dat de tafelrand werd verhoogd. Op een gegeven moment gleed een van de zusters met haar stoel in de hoek van de zaal. Ook vielen er borden kapot in de keuken.

Bij kalmer weer liepen wij over het dek en brachten veel tijd door in de stuurhut. Van daar een mooi zicht op de boeg van het schip en steeds maar weer die deining, langzaam omhoogkomend en dan weer wegzakkend in de golven. Soms zag je scholen vliegende vissen en opspringende dolfijnen.

Het terugzien van land na zoveel dagen van enkel zee en lucht was een speciale ervaring. Dakar kwam heel langzaam in zicht: eerst bomen en struiken, verderop gebouwen en dan in de haven grote loodsen met hoog opgestapelde kisten en zakken. Daar overal tussendoor zag je werklui in lange witte kleding. Meerderen waren verzonken in gebed gezien hun gebogen houding.

Bij aankomst in iedere haven werd gezegd hoe lang je aan wal kon blijven en je kreeg een soort pas om het havengebied in en uit te gaan. Ik kan me van Dakar herinneren dat we een drukke markt bezocht hebben. Voor het eerst tussen al die Afrikaanse mensen: even wennen. En het was erg warm. Terug aan boord in onze hut was het lekker fris.

Na Dakar twee dagen opnieuw varen, dan bij het zicht van de haven wachten op de loods van Conakry. Joop en ik liepen wat rond in Conakry. Op een gegeven moment komen twee matrozen naar ons toe en vroegen in moeilijk Frans of we ergens een bank wisten om geld te wisselen. Nou

nee, we komen hier net aan met de boot vanuit Holland. Oh zo, zijn jullie ook Hollanders, laten we dan gewoon doen!

We bezochten de kathedraal en werden 's middags uitgenodigd bij de paters van de H. Geest. Daar troffen we aan tafel pater Wim Maas. Zijn reactie op ons gebrekkig Frans vond ik niet zo prettig.

De volgende haven was Freetown. We zijn daar niet aan wal geweest. Het schip ging daar alleen voor anker om een crew van 30 Afrikanen op te nemen. Die gaan enkele maanden met het schip mee om te laden en te lossen in de verschillende havens aan de Afrikaanse kust. Ze sliepen in het vooronder en hadden een eigen kok. Wel werd ons gezegd om voortaan de deur te sluiten. Een waarschuwing die niet zinloos was, want al meteen bij aankomst zag je dat er aan de oceaankant van het schip op meerdere plaatsen planken over boord werden gegooid. Kennelijk op afspraak, want heel snel kwamen kerels in uitgeholde boomstammen dit niet te verwaarlozen materiaal oppikken.

In Abidjan moesten we lang wachten op de loods; alle losplaatsen aan de kade waren bezet. Toen we eenmaal binnen konden, werd er snel gelost, even controleren of de passagiers aanwezig waren om dan profiterend van de vloedstand eerder dan voorzien uit te varen naar het volgende land: Ghana.

Eerst even voor anker in Takoradi, waar we afscheid namen van de twee zusters, dan door naar Accra. Tamelijk ver van land gingen wij voor anker, want er was geen kade. De vracht werd er gelost in kleine roeiboten, die beneden langs het schip zo goed mogelijk manoeuvreerden om de lading op te vangen. Dit lukte niet altijd vanwege de golfslag, maar ook omdat soms op het laatste moment de roeiboort door een concurrent opzij werd geduwd. De roeiers werden namelijk betaald naar het aantal ladingen per dag. Ook Joop en ik gingen van boord langs een touwladder, vervolgens werden we naar de kust geroeid, en helemaal op het eind werden we gedragen, want het was er te ondiep voor de boten.

We zijn enkele dagen in Accra gebleven bij de paters van Cadier-en-Keer. In de kamer van een van de paters zag ik een foto van Carolus Griffioen. Hij zegt: "Als jullie willen gaan we vanmiddag naar Tokoradi, naar de zusters die met jullie gereisd hebben". Wat ik mij ervan herinner is dat we terecht kwamen in een groot complex van gebouwen, een meisjesinternaat, iedereen in uniform. Er speelde een orkest ter ere van de pas aangekomen zusters.

Op Witte Donderdag, 26 maart, hebben we geassisteerd bij de plechtigheden in de kathedraal van Accra. De eerste Paasdag lagen we buitengaats vóór Lagos, wachtend op de loods. De haven was overvol. Er moest veel gelost worden. We zijn er enkele dagen gebleven.

De volgende haven was Port Harcourt, gelegen in de delta van de Niger. We zijn niet in Port Harcourt geweest, want onderweg op de rivier kwam een boot van dezelfde maatschappij lanszij: de gehele nacht werd er doorgewerkt om de vracht over te laden. Die boot bracht ook post mee. Ik had een brief van thuis en ook een van pater Verheul, waarin hij schreef dat hij een kwaai brief van Bangassou had gekregen, omdat hij voor mij een bootreis had besteld. Dat met het oog op mijn aankomst daar. Ook een gewaarschuwd missionaris telt voor twee. Voorlopig was Bangassou nog niet in zicht. Wel ging het richting Douala, waar we op 6 april aankwamen.

Pater Martin, procureur in Douala, kwam ons afhalen. Ook procureur Martin had een brief van Bangassou: absoluut verbod om verder te reizen met het vliegtuig - wat ik van plan was- dus over de weg verder. Hij zegt: "Dan heb je meer dan 2500 km voor de boeg (nu figuurlijk). Dat doet niemand meer, maar jij als jonge pater... En overall zijn trouwens spiritijnen die je zullen helpen. Je begint maar met de trein van Douala naar Yaounde."

OVER LAND: TREIN, VRACHTWAGEN, TE VOET

Die trein vertrok 's morgens om 6 uur en 's avonds om 6 uur kwamen we aan in Yaounde. Die treinreis was best wel aardig, er was zelfs een restauratiewagen. Onderweg kwam nog een spiritijn ons vergezellen, een flink gebaarde Elzasser die per trein enkele brousse-dorpen bezocht. Ik herinner me niet dat Joop en ik hem dure vragen hebben gesteld over de pastoraal in het algemeen. Wel zag ik in zijn bagage praktische dingen als een bed, een matras en een petroleumlamp. Maanden later zou ik ook met dat soort voorwerpen op stap gaan. Op een volgend station werd hij opgewacht door wat wij later een "basisgemeenschap" zouden noemen.

Een medereiziger ging bij aankomst in Yaounde naar een parochie in de stad. Een tijd later kwamen we op de missie waar Mgr. Graffin woonde, de bisschop van Joop Rietbergen. Na een goed gesprek, zoals dat heet, kreeg Joop zijn benoeming en de volgende dag was hij op de plaats van bestemming.

Mijn bestemming lag iets verder door. Geen probleem zei de plaatselijke procureur. Hij nam me mee naar een transportbedrijf ergens in Yaounde. Er stonden prachtige vrachtwagens, sommigen in fel geel. En dan waren er ook enkele minder opvallende voertuigen, die enigszins geleden hadden onder het voortdurend kennis maken met het Afrikaanse wegdek

Over 4 dagen zou een exemplaar uit het rollend materiaal naar Bangui gaan. Tegen betaling van 4000 francs kon ik mee.

DOE ONZE PIET DE GROETEN

Ik had 4 dagen de tijd om rustig wat rond te kijken.

Van oudsher kenden mijn ouders Betje Maas uit Heeze, de moeder van pater Piet Maas. Toen zij hoorde dat ik ook naar de missie ging, zei ze heel spontaan: "Doe onze Piet de groeten". Verder geen gezeur of ik naar een Engels- of Portugees- of Franssprekend gebied ging. In Yaounde kwam ik broeder Théophile Verver tegen. Hij zegt: "Pietje Maas! Die woont hier op 30 km. Daar gaan we morgen samen naar toe."

"Piet, de groeten van je moeder!" "Maar Jo, hoe kom jij hier, waar kom je vandaan en waar ga je naar toe?" We hebben vervolgens lang gepraat over de zeereis, over Heeze en over Soerendonk, waar Piet in zijn seminarietijd zijn vakantie doorbracht bij mijn grootouders.

COURRIER POSTAL

Na 4 dagen terug bij het transportbedrijf: alle mooie wagens waren verdwenen, slechts één vehikel stond er nog, de "courrier postal". Die ging naar Bangui en voor mij was er een plaats in de cabine. Meteen achter de cabine was nog een bank, waar meerdere volgelingen van Mohamed plaats namen. De rest van de vrachtwagen was propvol met bagage: postzakken maar ook kisten, o.a. de mijne.

Chauffeur Clement kijkt mij aan. Zijn geoefend oog ziet meteen dat hij hier met een nieuweling te doen heeft, een typisch niet-kenner van het Afrikaans reisgebeuren. Bij het beschouwen van de plaats waarop ik enkele dagen zou doorbrengen kon ik een zekere verwarring niet onderdrukken. Van de zitbank waren nog enkele latten over en in de portieren zaten geen ruiten meer; hun functie was door het transportbedrijf overgedragen aan een stuk jute zak. Ook de instrumenten, waarover een chauffeur toch moet beschikken, waren door datzelfde transportbedrijf uiterst beperkt gehouden: stuur, versnelling en een drietal pedalen ergens onderin.

“Awe”, dat was het eerste woord in de sangotaal dat ik leerde van de Kameroense chauffeur. Het betekent zoets van: klaar, af. Hij riep dat naar zijn bijrijder achterop. Die had de zorg over passagiers en bagage. Hij was ook een handige monteur, want meerdere malen onderweg voerde hij, terwijl de vrachtwagen bleef rijden, een reparatie uit ergens onder de omhooggeschoven motorkap. Heel soepel gleed hij langs mijn portier terug naar zijn plaats achter op de bagage. Alvorens Yaoundé te verlaten reden we naar het huis van chauffeur Clement: daar gaf zijn vrouw mij een paardendecken als kussen.

Laat in de nacht bereikten we Bertoua: onderweg wees Clement mij waar ik brood en paté kon kopen. Hij was heel bezorgd. In het centrum van Bertoua was geen missie: die waren we al lang voorbij. Ik nam een kamer in een soort herberg. Heel vroeg de volgende morgen ging ik te voet terug naar de missie. In de kerk hield iemand zijn meditatie. Het was Kees Vreeburg. Ik heb daar gegeten en daarna zei pater Slegers mij dat ik mee kon reizen met iemand tot Garoua-Boulay, waar ik 's middags om 1 uur aankwam. Daar heb ik gewacht tot 6 uur 's avonds. Het was al donker toen Clement met zijn courier-postal verscheen. Er werd getankt en we reden verder richting de grens met

Centraal Afrika. Op een gegeven moment kwamen we voor een brug, waar we niet overheen konden. Een grote vrachtwagen was er doorheen gezakt en versperde de doorgang. Geen nood er was een omleiding, erg lang, die ons voerde naar een geïmproviseerde brug.

De koplampen van onze wagen waren niet zo best. In de buurt van die noodbrug zagen we vaag iemand met een lamp zwaaien en we stapten beiden uit om te zien wat er daarvoor aan de hand

was. In een keer komt uit het donker een grote hond op mij af, scheurt mijn toog kapot en bijt mij in mijn been. Gelukkig niet al te erg. Dat had ik te danken aan mijn wapperende toog. Ik gaf een schreeuw en viel in een greppel langs de weg. Ik hoorde iemand die de hond kalmeerde. Het was een Fransman die bij onze aankomst lag te slapen onder het dekzeil van zijn vrachtwagen, die op zijn beurt door de noodbrug was gezakt. Hij excuseerde zich, liet de

inentingspapieren van zijn hond zien en begon mij te verbinden. Terwijl hij daarmee bezig was

kwam zijn boy met mijn paspoort en geld. Hij had die in die greppel gevonden. In de consternatie had ik daar niets van gemerkt.

We konden niet verder en dus keert Clement zijn wagen en wij terug naar Garoua-Boulay. Op aanraden van Clement gingen we in die nacht eerst naar een Baptistenmissie van de Amerikanen voor toch maar een spuit tegen hondsdolheid. De Amerikaanse verpleegster schrok toen ze mijn verscheurde toog zag: uitgelegd wat er gebeurd was en ze gaf mij een injectie.

Met behulp van de koplampen zochten wij in het dorp een stenen huis, waar een Fransman woonde die ik 's middags ontmoet had en die Mgr. Teerenstra kende. De man was moeilijk wakker te krijgen..., maar hij deed open, herkende mij, wees mij een kamer en vroeg of ik ook van bier hield. Niet bepaald op dit moment. Ik was moe en viel meteen in slaap.

De volgende morgen stond het ontbijt voor mij klaar en iemand bracht mij met een 2CV (lelijk eendje) naar onze vrachtwagen. Die reed ons naar de eerste brug, nog steeds geblokkeerd. We gingen te voet verder, mijn eerste voetstappen in Centraal Afrika. Een van de passagiers droeg mijn koffer. We hadden toch wel enkele uren gelopen, toe iemand met een kleine vrachtwagen ons tegemoet kwam. Uitgelegd wat er aan de hand was: de Fransman had ter plaatse nog iets te doen op landbouwgebied. Even later nam hij ons mee tot Baboua. Daar regelde hij het zo, dat ik de volgende dag met zijn collega mee kon naar Bouar, waar ik logeerde bij de paters Capucijnen. De overste nam mij mee naar het ziekenhuis voor nog maar eens een injectie tegen de hondsdolheid.

Na 2 of 3 dagen bleek ook Clement met zijn wagen in Bouar te zijn aangekomen. Bouar ligt op 158 km vanaf de Kameroense grens, waar de bruggen ons zoveel moeilijkheden bezorgden.

Van Bouar tot aan de hoofdstad Bangui is iets meer dan 550 km. We hadden daar een dag en een nacht voor nodig. Ik nam afscheid van Clement en klopte aan op de missie Notre Dame. Pater Yves Gautier, bezig met nachtwerk, gaf mij te eten en ik kon gaan slapen in de bibliotheek.

TOCH EEN VliegREIS

Aan tafel 's morgens maakte ik kennis met de principaal overste, pater Grüner. In die refter hing een schema van interne vliegtrips, o.a. Bangui-Bangassou. Ik had genoeg reis—cheques, en vooral ik had genoeg van het wegvervoer. Met pater Grüner en pater Ratzmann, de econoom, was het snel geregeld. In enkele uren deed ik de laatste 750 kms.

In Bangassou was Jan Donders de agent van de vliegmaatschappij, voor ons beiden een prettige verrassing. Broeder Richard Coenders bracht mij naar de missie, zo tijdens de siësta niet zo'n gunstig moment.

Ik was dan toch met het vliegtuig gekomen. Of er dan geen bus was in Bangui, vroeg de procureur. Ik had geen zin om daarop te antwoorden. Even later dronken we toch een heerlijke whisky op de komst van de nieuwe pater, die na enkele dagen met broeder Eugenius Mastbroek naar Alindao reed, waar ik zeer goed ontvangen werd door Clemens Bergsma, Freek van de Bijllaardt en broeder Norbertus Verbeek en alle kinderen van de missieschool.

Het was 29 april 1959 !

*Jo van den Wildenberg
overleden 28 juli 2019*

Overleden

12 december In Schijndel overleed in de leeftijd van 95 jaar zuster Agnes Koekkoek, zus van †pater Jan Koekkoek.

30 december In Druten overleed in de leeftijd van 89 jaar zuster William Pijnappels van de zusters van de H. Geest.

Uitstapje naar het Glazenhuis in Lommel.

Op 19 december gingen we met z'n zessen naar het museum van het Glazenhuis in Lommel.

Toen we er bij een eerder uitstapje met het Norbertusbusje naar toe waren gegaan, was het museum gesloten. Deze keer was het wel open! We wilden eerst een levende kerststal bezoeken, maar die was nog in opbouw. Er liepen slechts een paar schapen en kippen rond.

We gingen daarom meteen door naar het Glazenhuis. We werden er goed ontvangen en rondgeleid door een gids.

Hij kon ons boeiend vertellen over het ontstaan van de glasindustrie in en rond Lommel. Glas kan alleen worden gemaakt als er een bepaald soort fijn wit zand wordt gevonden, kwartszand genoemd. Dat zand ontstaat op plekken waar rivieren waren, die zorgden voor de vorming van zo'n laag zand.

Er was deze keer een tentoonstelling van de Rietveld

Academie uit Amsterdam, die 50 jaar bestond. De gids vertelde ons dat er veel samenwerking was met Amsterdam en andere plaatsen waar met glas gewerkt wordt.

Heel interessant was de demonstratie van het maken van een kunststuk met gesmolten glas.

Dat ontstaat door de zeer hoge temperatuur in de oven, waaruit met een blaaspijp een soort bolletje wordt gepakt en al ronddraaiend vermengd wordt met ander materiaal om het kleur te geven en met andere instrumenten bewerkt om het een mooie vorm te geven.

Degene die dit aan het maken was had de pech dat ze net voordat het klaar was ergens tegenaan stootte en het kunststuk in duizend stukjes op de grond viel! Dat kwam wel vaker voor, vertelde ons de gids. Jammer van zoveel werk.

We beklommen het glazenhuis via een trap tot boven toe en genoten van het uitzicht om ons heen. Er was intussen zoveel tijd verstreken, dat we aan een kopje koffie toe waren. Daar genoten we van met een stuk appeltaart in een restaurant om de hoek, waarna we weer naar huis zijn gegaan.

Enkele dagen erna hoorden we dat het Norbertusbusje in Oss was verbrand! Laten we hopen dat er gauw weer een nieuw busje komt, waarmee oudere mensen van een heerlijk uitstapje kunnen genieten.

Kees Bruin

Jubilarissen 2020

70 jaar professie

Broeder Peter (Felix) van der Drift

Professie: 8 september 1950

Gennep

65 jaar professie

Zuster Antonia Pepers

Professie: 26 juli 1955

Wijchen

60 jaar priester

Pater Paul Cuypers

Priesterwijding: 15 oktober 1960

Gennep

10 jaar priester

Pater Clement Amoako

Priesterwijding: 10 juli 2010

Eindhoven

